

LAUSUNTO KUNNALLISHALLINNON RAKENNETYÖRYHMÄN SELVITYKSESTÄ SEKÄ KUNTAUUDISTUKSEEN LIITTYVISTÄ MUISTA UUDISTUKSISTA

Halsuan kunta 074

Keski-Pohjanmaa

Kunnansihteeri Jari Penttilä, jari.penttila@halsua.fi, 040-6802202

1. Miten arvioitte tarvetta uudistaa kunta- ja palvelurakennetta ja mitkä ovat kuntien näkökulmasta tärkeimmät syyt uudistuksen toteuttamiseen?

Väestökehityksen ja muuttoliikkeen osalta lähes kaikissa suomalaisissa maalaiskunnissa väestö vähenee ja ikääntyy. Tämä luo paineita palvelutuotannon ja palvelujen rahoituksen osalta. Palvelutuotantorakennetta tulee muuttaa kestäväällä tavalla. Huoltosuhteen muuttuminen ei ole asian varsinainen ongelma eikä sillä ole sellaista merkitystä kuin uudistuksen yhteydessä on tiedotettu. Riittävän henkilöstön saaminen ei ole yleinen ongelma kunnallisella sektorilla, vaan toimialakohtainen ja alueittainen ongelma esim. lääkärien ja eräiden hoitohenkilöstöryhmien osalta. Esim. opetushenkilöstön osalta pätevien opettajien saanti ei ole alueella ongelmallista. Väestörakenteen heikentyminen lisää osaltaan sosiaali- ja terveyssektorin kustannuspaineita tulevaisuudessa. Tulotason nousu ikääntyvien osalta kuitenkin lisää heidän maksuosuuttaan nykyiseen verrattuna. Palvelujen keskittäminen keskuksiin on kansantaloudellista tuhlausta niin asukkaiden kuin rakentamisenkin osalta. Palvelujen säilyttäminen lähipalveluina on mielekkäintä asukkaiden kuin tuotannonkin kannalta.

Huoltosuhteen muutos ei ole se varsinainen muutos kustannuskehityksen kannalta. **Muutoksen määrä yli 75-vuotiaiden määrässä vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin eniten. Huolestuttavinta ikäluokan suureneminen on suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa, joissa vanhusväestön määrä lähes kaksin-kolminkertaistuu nykyisestäään vuoteen 2030 mennessä.** Esim. yli 75-vuotiaiden määrä lisääntyy Helsingissä 1,91-kertaiseksi, Espoossa 2,74-kertaiseksi, Vantaalla 2,89-kertaiseksi, Tampereella 1,91-kertaiseksi, Turussa 1,70-kertaiseksi, Oulussa 2,29-kertaiseksi, Jyväskylässä 2,19-kertaiseksi ja Lahdessa 2,09-kertaiseksi. Merkillepantavaa on myös pääkaupunkiseudun kehyskuntien/-kaupunkien suurimmat kasvukertoimet yli 75-vuotiaiden määrässä. Maakunnan osalta voimakkainta kasvu on Kokkolassa, missä kasvu on 2,05-kertainen. Tällaiset kasvukertoimet edellyttävät suuria muutoksia ja kehittämistoimia sosiaali- ja terveystoimessa ja niitä koskevissa säännöksissä esim. henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi. Halsuan kunnassa yli 75-vuotiaiden määrä nousee vain 1,45-kertaiseksi ja muutokseen on jo varauduttu.

Työikäisen väestön vähentyminen edellyttää tuottavuuden kohottamista kaikilla sektoreilla niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Tätä kautta voidaan vaikuttaa yleiseen talouskehitykseen. Tulevaisuudennäkymät eivät ole niin pessimistisiä kuin selvityksessä on annettu ymmärtää. Kuntien taloudellista tilaa on selvitykseen selvitetty tilatulla "tutkimuksella", jossa monet taloudelliset tunnusluvut on hakemalla haettu. Esim. velkaantumisessa ei ole käytetty konserniverkoja, jotka kuvaavat paljon paremmin kuntien velkaantuneisuutta kuin kuntien omissa taseissa olevat velkamäärät. Kuntien tuloveroprosentteihin kohdistuu entistä suurempia paineita valtion toimenpiteiden johdosta - kunnille säädetään aina vain uusia tehtäviä ilman täysimääräistä valtion rahoitusta ja veropohjaa murennetaan. Tämä on kuntien kestäväen talouskehityksen suurin ja vakavin uhka.

Uudistuksen tavoitteena ei voi olla vain keskimääräisten kustannusten tasoittaminen ja erojen pienentyminen. Suuruuden ekonomia on selkeästi ollut hallitusohjelman, valtiovarainministeriön selvityksen ja sen taustalla olleiden "tutkimusten" pääideologia. Se on johtanut selvityksen ihmeellisiin lopputuloksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustannukset ovat olennainen kysymys koko tulevaisuuden tarkastelussa. Sen osalta juuri suuruuden ekonomia ei toimi kaikilta osiltaan - pitää hyväksyä se, että monilta osin laadukkainta ja tehokkainta toiminta on pienemmissä yksiköissä. Esim. vanhusten ja vammaisten palveluasumisessa pienet yksiköt ovat kustannustehokkaita ja

palvelut laadukkaimpia. Suurissa kunnissa oleva moniportainen hallinto-organisaatio käytännössä jyrkkine sektorieroineen (teoriassa sektorirajoja ei ole, mutta käytännössä rajat ovat ylikäymättömiä) on huono toimintamalli sote-asioissa niin hallinnollisesti kuin myös palvelujen käyttäjien ja muiden kuntalaisten kannalta. Kuntien tosiasiallinen ohjausmahdollisuus on mahdollista yhtä hyvin myös ns. sote-alueella.

Koulutuspalvelujen yhdenvertainen järjestäminen alueellisesti voi olla jollain alueilla ongelmallista. Lähipalveluna järjestettävä peruskoulutus ei vaadi esitettyä vähintään 50 oppilaan vuosiluokkaa. Se ei perustu mihinkään tutkimukseen. Esitetty luku on hyvin problemaattinen alakoulun osalta (vrt. vaatimus opetusryhmäkokojen pienentämisestä). Lukio ja toisen asteen koulutus on perinteisesti järjestetty keskuksissa tai naapurikunnissa tai nykyisin suurelta osin myös erityislukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa. Toisen asteen koulutus hoidetaan hyvin yhteistyössä. Yleisellä ikäluokkien pienentymisellä ei kuitenkaan ole siihen suurta vaikutusta Keski-Pohjanmaan osalta, koska lapsi-ikäluokat ovat täällä keskimääräistä suurempia. Jatkuva uudelleen koulutus on ollut vallitseva trendi jo kauan ja siihen on olemassa alueella valmiit väylät. Ammatillisen koulutuksen järjestäminen vaatii alueellista järjestämistä myös esitetyillä rakenteilla, koska taloudellisesti ja toiminnallisesti ei ole järkevää rajata koulutusta vain yhden kunnan alueelle, kuten selvityksessä on esitetty.

Kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelujen osalta suuremmat kunnat voivat teoriassa järjestää monipuolisempia palveluja alueellaan. Suuremmissa kunnissa nämä palvelut keskittyvät keskusalueelle ja lähipalvelut ovat minimaalisia. Näillä ns. hyvinvointipalveluilla on merkittävä rooli elämän laadun ja viihtyvyyden kannalta sekä syrjäytymisen osalta.

Väite suurten kuntien paremmista palveluista on perusteeton väite. Moniportainen hallinto-organisaatio on sekava asiakkaiden kannalta ja asioiden käsittely mielivaltaisen byrokraattista. Asiantuntemuskin on usein kyseenalaista. Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen on jokaisen organisaation tehtävänä.

Kuntien taloudellinen tilanne ei pelkkiä rajoja siirtämällä yhtään parane. Taloudellisen tilanteen paraneminen edellyttää palveluverkoston ja tuotantotapojen tehostamista, mikä on uhka koko alueen lähipalvelujen turvaamiselle. Yhdenvertaisiin palveluihin alueella päästään yhtä hyvin yhteistoiminnalla esim. sote-alueen muodostamisella.

Esitetyllä kuntarakenteella ei voida saavuttaa eri sektoreiden välistä todellista yhteistyötä ja syrjäytymisen ehkäisyä, vaikka siihen pyrittäisiinkin.

Kaikkia yhteistoimintarakenteita ei ole järkevä purkaa toiminnallisten tai taloudellisten syiden johdosta. Yhteistoiminta-alueiden päätöksenteko on paljon demokraattisempaa alueen osalta kuin yhden kunnan/kaupungin hallintoelimen harjoittama toiminta. Lähidemokratian uudelleen keksiminen on hyödytöntä koska se toimii parhaiten nykyisillä kuntarajoilla. Lähidemokratia isoissa yksiköissä on demokratian irvikuva - sillä ei ole mitään yhteyttä todelliseen demokratiaan.

Yhdyskuntarakente on suurten kaupunkien liepeillä hajautunut - suuria asutus- ja kauppakeskukset rakennetaan kaupunkialueen ulkopuolella hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Tämäkin kehityssuunta on käynnissä koko ajan myös laajojen kunta- ja kaupunkialueiden osalla. Kehityssuunta ei ole kuntarakenteeseen liittyvä, vaan globaali ilmiö. Ilmiön seurauksena kaupunkien keskusta-alueet lopulta näivettyvät. Kuntarakenteita muuttamalla voitaisiin hetkellisestä päästä nykyistä selkeämpään toimintatapaan, mutta mikään lopullinen ratkaisu hajautumiskehitykseen se ei kuitenkaan ole.

Kuntien elinkeinopolitiikalla on suuri vaikutus alueellisesti. Sillä on pystytty vaikuttamaan merkittävästi kuntien elinvoimaisina pysymiseen. Kaikkien alueiden yritysten toiminta-alueena ja tavoitteena ei voi olla kansainvälinen toiminta. Kansainvälinen yritystoiminta vaatii osaamista ja usein suuria panostuksia yhteiskunnalta. Logististen ratkaisujen vuoksi kansainväliset yritykset sijoittuvat yleensä hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Vaikutusalue (ns. pendelöintialue) on

yleensä noin 40 km säteellä toiminnasta. Keski-Pohjanmaan alueen osalta kansainväliset suuryritykset keskittyvät pääasiassa Kokkolaan. Sisämaassa on vahvoja pääasiassa kotimaan toimintaan keskittyviä yrityksiä. Keskittyminen pelkäänsä kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittämiseen ja sen toimintaedellytysten parantamiseen vie pohjan koko alueen elinvoimaisuudelta. PK-yritykset ja niiden hyvinvointi ovat ratkaisevassa roolissa maakunnan elinvoimaisuuden kannalta.

Uudistuksen tarve on esitetty osin virheellisten tilastotietojen valossa. Esim. työssäkäyntitilasto on Keski-Pohjanmaan maakunnan osalta täysin virheellinen. Mikäli virhe korjattaisiin, niin Kokkolan työssäkäyntialueesta poistuisivat maakunnan muut kunnat sekä Kruunupyö. Taloustilastot on tilatun "tutkimuksen" mukaisesti tulkittu käyttäen "sopivia" muuttujia. Ne eivät anna luotettavaa kuvaa nykyisestä saati tulevastakin kehityksestä. Hallitusohjelman suuruuden ekonomian kritiikin noudattaminen selvityksessä asettaa koko selvityksen kyseenalaiseksi.

Selvityksestä ei käy ilmi mitään taloudellisia tai ympäristöön taikka ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia muutoksella olisi. Kyseessä on kuitenkin suuri uudistus, jonka vaikutukset ulottuvat kaikkialle. Tällöin kunnallinen valmistelutyö vaatii paljon erilaisia selvityksiä ko. asioista. Nyt tehdyt selvitykset ja tutkimukset eivät anna selkeää kuvaa esim. siitä, mitään taloudellisia säästöjä uudistuksella saataisiin aikaan.

2. OSIO

Miten arvioitte kuntanne osalta työryhmän kuntarakennetarkastelussa käyttämiä tarkastelunäkökulmia ja kriteerejä?

- Väestökehityksen ja väestörakenteen osalta

Halsuan kunnan väestökehitys on ollut jo vuosia laskeva. Ennakoitu kehitys on liian pessimistinen nykytilanteeseen verrattuna. (-14 / 2011). Siihen vaikuttavat myös muuttuvat tekijät, kuten esim. uusien työpaikkojen syntyminen alueelle. Alueelle on vireillä 2 kaivoshanketta, mitkä vaikuttavat merkittävästi maakunnan tilanteeseen, myös väestöllisesti.

Huoltosuhdetarkastelulla ei todellisuudessa ole mitään merkitystä. Koska sen taustalla oleva yli 75-vuotiaiden määrän kasvu on ratkaisevassa roolissa sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kehityksessä.

Yli 75-vuotiaiden osuus nousee koko maassa lähes kaksinkertaiseksi. Siihen vertailuun verrattuna kunnittaisella prosenttiosuudella koko väestöstä ei ole mitään merkitystä. Ongelmia tulee niille kunnille ja varsinkin kaupungeille, jotka eivät ole muutokseen varautuneet esim. Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla muutos on 2,21-kertainen eli 72270 henkeä. Nykyisen hoitosuosituksen perusteella pääkaupunkiseudulle tarvittaisiin lisää noin 7000 hoitopaikkaa. Esimerkiksi Kokkolassa yli 75-vuotiaiden määrä yli kaksinkertaistuu (7517/3657) ja kaupungilla on jo nykyisinkin suuria vaikeuksia hoitaa omia asukkaitaan. Halsuan kunnan osalta ikäluokan suureneminen ei ole ongelmallista hoitopaikkojen suhteen, koska meillä on asiaan jo varauduttu.

Keski-ikävertailussa Halsuan kunta ei olennaisesti poikkea koko maan keskiarvosta (52/49). Muu maakunta on jopa koko maan vertailussa hyvässä asemassa. Keski-ikävertailulla ei kuitenkaan ole mitään merkitystä kokonaisuuden kannalta.

Lapsi-ikäluokan suuruus on vain Halsualla ja Lestijärvellä selkeästi alle esitetyn 50 lapsen rajan. Koko maakunnan osalta selvityksen tarkastelu antaa siten tarkoituksellisesti hyvin negatiivisen kokonaiskuvan. Lapsimäärä (50) perusopetuksen kriteerinä ei pohjautu mihinkään tutkimukseen eikä laadukkaan perusopetuksen kokonaisuuteen.

Kokonaisuutena tarkastellen väestörakenne ja väestökehitysosio ja siinä esitetyt kriteerit ovat tarkoitushakuisia ja niiden tulkinnat hyvin kyseenalaisia. Osalla kriteereistä ei ole mitään merkitystä kokonaisuuden tarkastelussa.

- Taloustarkastelunäkökulma

Kuntatalouden tilanne Keski-Pohjanmaalla on ollut vakaa, mutta suhteellisen heikko. Keski-Pohjanmaan kunnista vain Kokkola ja Kaustinen ovat velkaantuneimpien kuntien joukossa. Ilman Kokkolaa muun maakunnan kuntien velkamäärä on huomattavasti alle maan keskiarvon. Maakuntana Keskipohjanmaa ei ole toiseksi heikoin konserniveoloissa, kuten selvityksessä on esitetty, sillä Uusimaa ja Kymenlaakso ovat velkaisimmat maakunnat. Konsernivelka on velkaisuutta tarkasteltaessa huomattavasti vertailukelpoisempi kuin kunnan taseessa oleva oma velkamäärä, koska kunnat ovat yhtiöittäneet omia toimintojaan täysin eri tasoilla ja konsernivelka ilmoittaa velkojen yhteismäärän. Johtopäätös, että Halsualla ja Lestijärvellä ei ole taloudellisessa tarkastelussa edellytyksiä toimia itsenäisinä kuntina on selvityksessä esitetyillä perusteilla täysin perustelematon väite. Esim. konsernivelkoja Halsuan ja Lestijärven kunnilla on huomattavasti maan keskiarvoa vähemmän.

Tuloveroprosenttien tarkastelu osoittaa tuloveroprosenttien olevan maakunnassa korkeita. Tämä selittyy pitkälti heikkoon ansiotulotasoon maakunnassa ja koko Suomenselän alueen kunnissa. Taseen alijäämien tarkastelu osoittaa kuntien tilinpäätöstilannetta 2010 tilinpäätösten tasolla. Kriteerinä tämä on selkeä, mutta ei kuitenkaan täysin vertailukelpoinen, kuten eivät myöskään muutkaan tilinpäätösmittarit. Yksittäisen vuoden tilinpäätöstilanne ei osoita kunnan taloudellista kokonaistilannetta.

Suhteellinen velkaantuneisuuden tarkastelussa vertailuna on käytetty kunnan omien velkojen määrää, kun olisi tullut käyttää konsernivelkojen määrää. Tarkastelunäkökulma on siten täysin väärä.

Valtionosuuksien määrä tulopohjasta on alueella suuri, koska verotulojen taseus tuo koko alueelle lisää valtionosuutta. Toisaalta se lisää automaattisesti myös valtionosuuden suhdetta muihin tuloihin. Eli vaikutus on progressiivinen tulopohjaverotuksessa. Valtionosuudet ovat osa valtion yhteiskunnan tehtävistä maksamaa osuutta ja sidoksissa kunnille määrättyihin tehtäviin.

Harkinnanvaraisen valtionavustuksen perusteet ovat viime vuosina täyttyneet Lestijärvellä, Vetelissä ja Kaustisella pääasiassa yksittäisten tapahtumien johdosta.

Selvityksessä on esitetty, että kuntien taloudellinen tilanne todennäköisesti vahvistuisi taitavan järjeistämisen tuloksena ja palvelut pystyttäisiin turvaamaan. Alueen kunnissa on viime vuosien aikana tehty monia uudistuksia ja palveluja on pystytty kehittämään. Ongelmat talouden osalta keskittyvät heikkoon ansiotulotasoon ja valtion säätämien lisätehtävien rahoittamiseen sekä valtionosuusleikkausten aiheuttamiin muutostarpeisiin.

Kokkolan tilanne kuntaliitoskuntana on haasteellinen myös esitettyjen numeroiden valossa. Kuntaliitoksesta ei ole ollut siinä apua. Johtopäätöksenä on esitetty, että Kokkolan tulisi tehostaa toimintaansa jo nykyiselläänkin.

- Yhdyskuntarakennetarkastelun osalta?

Yhdyskuntarakennetarkastelun osalta selvitys ja sen johtopäätökset pitävät suurelta osin paikkansa. Kokkola sijaitsee maakunnan laidalla, johon on maakunnasta varsin pitkät välimatkat. Monilla maakunnan kunnista on lyhyemmät matkat naapurimaakuntien kaupunkeihin. Kokkolan osalta kuntaliitokset ovat jo tuoneet mahdollisuudet hallita yhdyskuntarakennetta kaupungissa ja sen lähialueilla.

- Työssäkäynnin, saavutettavuuden ja asioinnin osalta?

Työssäkäyntitilastot ovat virheellisiä maakunnan osalta, koska kuntayhtymien työntekijät on kirjattu Kokkolassa työssäkäyviksi, vaikka lähes kaikki työskentelevät omissa kunnissaan. Tilastotiedon korjaaminen aiheuttaisi sen, että pendelöintiä alueella ei olisi lähes lainkaan.

Kokkola ei siten ole varsinaista työssäkäyntialuetta minkään maakunnan kunnan osalta. Tätä tukee tilastot myös työpaikkaomavaraisuuden osalta.

Saavutettavuuden osalta maakunnan ääri laidalla oleva Kokkola on monille liian kaukana. Maakunnan etäisimmistä laidoilta on matkaa kaupunkiin lähes 130 km. Palvelujen saavutettavuuden kannalta tämä on usein liian pitkä matka.

Kokkolaan suuntautuva tieverkosto luo hyvät mahdollisuudet asiointeihin kaupungissa. Osalla kunnista ovat hyvät mahdollisuudet asiointeihin myös Etelä-Pohjanmaalle ja Pohjois-Pohjanmaalle. Esim. Ylivieskan suuret kaupat vetävät asiakkaita suurelta alueelta. Asioinnin osalta selvitys on sekava eikä anna selkeää kokonaiskuvaa maakunnan asiointiliikenteestä. Liitteinä ei ole mitään taulukoita asioinnin suuntautumisesta.

Keski-Pohjanmaan maakunnan kaikki kunnat eivät muodosta yhdessä millään tavoin toiminnallista kokonaisuutta, kuten raportissa on esitetty.

- Peruspalvelujen järjestämisen- ja tuotantoedellytysten osalta?

Raportin tavoitteena on hallitusohjelman mukaiset suuret peruspalveluista vastaavat yksiköt ja toimivienkin yhteistyöalueiden lakkauttaminen. Maakunnan kuntien liitostarvetta on perusteltu maakunnan väestön vanhenemisella ja väestörakenteen muutoksella. Väestön ikärakenteen muutos ei ole olennainen tekijä kuntatalouden osalta, vaan yli 75-vuotiaiden määrän kehitys. Maakunnan kunnissa yli 75-vuotiaiden määrän kehitys on maltillista ja kunnissa on jo tehty järjestelyjä, joiden myötä tulevaan tilanteeseen on jo varauduttu. Sen sijaan Kokkolassa yli 75-vuotiaiden määrä yli kaksinkertaistuu nykyisestäään vuoteen 2030 mennessä, mikä aiheuttaa suuria paineita vanhuspalvelujen järjestämiselle kaupungissa. Kokkolan merkitys maakunnan tulevaisuuden osalta ei ole niin merkittävä kuin raportissa on esitetty. Kaupungin kilpailukyky muihin Suomen kaupunkeihin verrattaessa ei parane kuntaliitoksilla. Liitosta eivät perustele myöskään pendelöinti ja keskinäinen asiointi. Lisäksi yhden kunnan malli ei pysty pitämään maakuntaa elinvoimaisena.

Raportissa ei ole millään tavoin perusteltu tai osoitettu sitä, miten muodostettavan kunnan talous vahvistuisi liitoksen seurauksena siten, että pystyttäisiin turvaamaan peruspalvelut kaikilla kuntalaisille tasapuolisesti koko alueella. Verotulomäärältään koko alue on selvästi alle maan keskiarvon ja velkamäärältään selkeästi yli maan keskiarvon. Tällä tavoin mitattuna uusi kaupunki olisi heikommassa asemaa muihin kaupunkikeskuksiin verrattaessa.

Peruspalvelujen tuotantoedellytysten osalta maakunnan kunnat ovat perustaneet yhteisen sote-alueen erikoissairaanhoidon yhteyteen. Kolmen toimintavuoden aikana toimintaa on saatu yhdenmukaistettua ja kustannusten nousua hillittyä. Selvityksessä esitetty yhden organisaation malli SOTE-asioissa koko maakunnalle voidaan hyvin luoda erikoissairaanhoidopiirin kuntayhtymän alle.

Raportista poiketen suurimmissa ongelmissa tulevaisuuden haasteiden johdosta on Kokkolan kaupunki. Sillä on jo nykyisten talousongelmiensa johdosta vaikeuksia peruspalvelujen rahoittamisessa. Vanhusväestön ikääntyminen on siellä kaikkein suurinta (kerroin 2.05) eikä kaupunki ole siihen varautunut.

Koulutuspalvelujen osalta maakunnassa on hyvin toimiva koulutuskuntayhtymä, mihin kuuluu kuntia myös muista maakunnista. Ylimaakunnallisena organisaationa sille on tarvetta myös tulevaisuudessa. Hyvin toimivan yhtymän purkamiselle ei ole olemassa mitään perusteita.

Elinkeinotoimen kehittämisen osalta?

Raportissa on esitetty voimakkaasti Kokkolan kilpailukykyyn merkitystä koko maakunnan osalta. Tämä pitää vain osin paikkansa, koska Kokkola elää pääasiassa kansainvälisen suurteollisuuden ja palvelujen varassa. Sen sijaan maakunnan kunnissa elinkeinorakenne on voimakkaasti tuotanto- ja

pienyrittäjävaltainen tämän johdosta koko maakunnan käsittelemistä yhtenä Kokkolakeskeisenä elinkeinoalueena ei voida pitää järkevänä.

Maakunnan kunnat ovat omilla toimillaan pystyneet monipuolistamaan voimakkaasti omia elinkeinorakenteitaan maa- ja metsätalouden osuuden pienennyttä merkittävästi. Yhden kunnan mallissa reuna-alueet jäävät yleensä kehityksen ulkopuolelle.

- Toiminnallisen kokonaisuuden ja kokonaisarvion osalta?

Monikeskuksinen mallin todetaan heikentävän pitkällä tähtäyksellä alueen vetovoimaa, koska yhtenä kuntana alue olisi kilpailukykyisempi. Toteama perustuu yksisilmäiseen suuruuden ekonomiaan eikä oteta huomioon elinkeinorakenteiden erilaisuutta ja niiden tasapuolista kehittämisvaatimusta. Yhdyskuntarakenteellisesti alue jakautuu selkeästi kahtia - kaupunkialueeseen ja maaseutuun. Molempien kehittäminen tasapuolisesti ei kaupungista käsin onnistu. Seutukunnallista yhteistyötä alueella ei ole ja elinkeinotoiminnan osalta vain Kannus on mukana Kokkolanseudun Kehitys Oy:ssä. Kokkolan väestömäärän kasvattaminen ei lisää sen painoarvoa elinkeinopoliittisesti. Esitetty alue on liian laaja ja rakenteellisesti se ei ole homogeeninen.

Olemassa olevat yhteistoimintarakenteet ovat toimivia ja taloudellisia. Demokratia yhtymissä on toimivampaa kuin yhden suuren kunnan organisaatiossa olevan hallintokunnan. Päätöksenteossa on tällöin mukana koko alueen edustajat. Yhtymien hallinto ei vaadi suurempia resursseja kuin kaupungin suurorganisaatiossa. Demokratiavajetta syntyy aina suurempia yksiköitä muodostettaessa.

Kielellisten oikeuksien ja edustavuuden kannalta maakunnan liittäminen Kokkolaan vähentää olennaisesti ruotsinkielisten vaikutusvaltaa. Kokkolalla on kokemusta kuntaliitoksista ja sivullisena tarkastellen liitos ei ole ollut kaikilta osiltaan onnistunut.

Lopputoteaman ajatus, että varsinkin sisämaaosien taloudellisten ja väestöllisten haasteiden vuoksi liitoksessa tarvittaisiin tehostavaa kuntaliitosta ei pidä paikkaansa. Väestön vanhenemisesta johtuvat ongelmat tulevat olemaan suurimmat Kokkolan kaupungin osalta. Maaseudun kuntien osalta tilanne on vielä hallinnassa ja osin jopa tulevaisuuden tarpeita vastaava. Taloudellisesti koko maakunta on velkaantunutta ja veroasteeltaan korkea - myös Kokkola.

Koko maakunnan kokoisen uuden kaupungin luomiseen ei ole olemassa mitään raportissa esitettyjä perusteita. Esitetyt perusteet ovat olleet osin jopa harhaanjohtavia tai ne ovat perustuneet tilastokeskuksen virheellisiin tilastoihin. Lisäksi kaikkein olennaisimmille tilastotiedoille ei ole annettu mitään arvoa - yli 75-vuotiaiden määrän kehitys (prosenttiosuuksilla koko väestöstä ei ole mitään merkitystä).

Tarkastelussa ei ole millään tavoin selvennetty taloudellisia vaikutuksia. **Ilman taloudellista selvitystä uutta kuntarakennetta ei voida perustella**, koska elinvoimaisen kunnan tulee olla taloudeltaan nykyisiä kuntia selvästi vahvempi. Uuden kuntarakenteen tulee olla selkeästi taloudellisesti tehokkaampi kuin nykyinen kuntarakenne ja pystyä turvaamaan kansalaisten lähipalvelut koko alueella, ei vain keskusta-alueella. Pelkkä toimintojen tehostaminen ei millään tavoin ole riittävää, koska tulevat taloudelliset haasteet ovat niin suuria jo nykyistenkin kaupunkien alueella.

Selvityksessä ei myöskään ole tutkittu ihmisiin tai elinympäristöön kohdistuvia vaikutuksia. Puuttuvien selvitysten johdosta raportti on keskeneräinen ja siinä tehdyt päätelmät ja esitykset perusteettomia.

Sosiaali- ja terveystoimen järjestämistä koskevat valtion päätökset ovat vielä avoinna. Tämä on olennainen asia koko kokonaisuuden kannalta. Samoin valtionosuusudistuksen sisältökin tulisi olla selvillä. Lausuntoa on pyydetty kunnilta liian kiireellisesti ilman tarpeellisia tietoja tulevista muutoksista.

2. Vastaako työryhmän tarkastelunäkökulmien analyysi käsitystänne kuntanne tilanteesta?

- Väestökehityksen osalta

EI

- Taloustarkastelunäkökulmien osalta

EI

- Yhdyskuntarakennetarkastelun osalta

EI

- Työssäkäynnin, saavutettavuuden ja asioinnin osalta

EI

- Peruspalvelujen järjestämis- ja tuotantoedellytyksien osalta

EI

- Elinkeinotoimen kehittämisen osalta

EI

- Toiminnallisen kokonaisuuden ja kokonaisarvioinnin osalta

EI

3. Mikäli vastasitte edelliseen kysymyksen vaihtoehtoihin EI, niin mikä on oma analyysinne tilanteesta?

Väestökehityksen kannalta Halsuan kunnan väestömäärän on oletettu vähenevän enemmän kuin on odotettavaa. Väestön ennustetaan vähenevän, mutta ei niin paljoa kuin raportissa on esitetty. Tarkastelu ajanjakso on pitkä ja sen aikana voivat toteutua mm. alueella olevat kaivoshankkeet, joiden vaikutus on koko maakunnan alueelle suuri.

Taloudellinen tarkastelu ei perustu mihinkään muutoksen taloudellisten vaikutusten arviointiin, mikä olisi tullut tehdä. Tämän johdosta vertailua nykytilanteeseen ei käytännössä voida tehdä. Työryhmän tekemä taloudellinen tarkastelu antaa koko maakunnasta liian negatiivisen kuvan koko maan tilanteeseen verrattuna. Pelkkien kunnan omien velkojen, tuloveroprosenttien, taseen alijäämien, suhteellisen velkaantuneisuuden sekä valtionosuuksien määrän tarkastelu ei anna oikeaa kuvaa talouden kokonaistilanteesta. Esim. konsernivelkamäärien ottaminen velkamäärätarkasteluun muuttaisi tilannetta olennaisesti. Koko Keski-Pohjanmaan tilannetta tilastoissa heikentää Kokkolan kaupungin huono tilanne, vaikka tilanne on koetettu esittää toisin. Oman kuntamme osalta tehtyä päätelmää toimintaedellytysten puuttumisesta itsenäisenä kuntana ei ole millään tavoin perusteltu.

Yhdyskuntarakenteen osalta selvitys on osittain oikein. Kaustisen-Vetelin ja Kannuksen alueet muodostavat keskusalueet Kokkolan ohella. Yhteyksien osalta keskitytään vain Kokkolan yhteyksiin esim. valtatie 8:lla ei ole suurta merkitystä muun maakunnan osalta. Maakunnan osalta tärkeimmät yhteydet kulkevat jokilaaksoittain rannikolle sekä poikittaisyhteydet naapurimaakuntiin.

Työssäkäyntitilastot ovat täysin virheellisiä ja antavat vääränlaisen kokonaiskuvan koko alueen osalta. Saavutettavuuden ja asioinnin osalta selvitys ei ole tarpeeksi seikkaperäinen ja se on osin sekava.

Peruspalvelujen järjestämis- ja tuotantoedellytyksien osalta selvitys antaa täysin virheellisen kuvan. Merkittävimmin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuskehitykseen vaikuttaa yli 75-vuotiaiden määrän kehittyminen. Maakunnan osalta heikoimmassa asemassa tässä suhteessa on Kokkolan kaupunki, minkä vanhusväestön määrä nousee yli kaksinkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä. Kaupunki ei ole tähän mennessä pystynyt järjestämään omaa palvelutuotantoaan siten,

että selviytyisi velvoitteistaan. Sen sijaan osalla maakunnan kunnista palvelurakenteessa on jo varauduttu tulevaan tilanteeseen.

Elinkeinojen kehittämisessä maakunta on kaksijakoinen. Kokkola on kansainvälisen suurteollisuuden ja palvelujen kaupunki. Maakunnan elinkeinotoiminta pohjautuu vahvoihin pienyrityksiin. Keskittyminen keskuksen kilpailukyvyyn kehittämiseen ei ole koko alueen etu. Myös Kokkolan kaupunki suhtautuu epäilevästi yhden kunnan malliin koko maakunnan elinvoimaisuuden ylläpitäjänä.

Toiminnallisen kokonaisuuden ja kokonaisarviointin osalta on selvityksessä päädytty selkeästi toteuttamiskelvottomaan tulokseen osin virheellisen ja puutteellisen tiedon perusteella. Alue ei muodosta toiminnallista kokonaisuutta ja asiointikin suuntautuu eri maakuntiin. Kuntien mahdollisuuksiin selvitä tulevaisuuden haasteista vaikuttavat monilta osin valtion toimenpiteet. Mikäli tarkastellaan väestön vanhenemisesta aiheutuvia seurauksia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten osalta, voidaan todeta, että maakunnan kunnat selviävät niistä toimintaansa järjeistämällä. Sen sijaan Kokkolan kaupunki yhdessä muiden isompien kaupunkien kanssa eivät pysty niistä selviämään, koska ne vaativat suuria investointeja palveluasumiseen ja henkilökuntamäärän lisäämistä huomattavasti. Alueella jo nyt oleva sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alue on pystynyt tehokkaasti yhtenäistämään toimintatapoja alueella sekä toimimaan taloudellisesti tehokkaasti. SOTE-alueen muodostaminen koko maakunnan alueelle erikoissairaanhoidon yhteyteen pystyisi paremmin vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Demokratiavajetta ei syntyisi kuten esitetystä toimintamallista.

Kokkolan kaupunki on omana analyysinaan tilanteesta esittänyt, että huomioiden kaikki perustehtävät yhden kunnan malli ei riitä pitämään koko maakuntaa elinvoimaisena eikä hallinnollista maakuntaa olemassa.

4. Mitä edellä todettuja ja mahdollisia muita tarkastelunäkökulmia ja -kriteerejä kuntanne näkemyksen mukaan tulisi soveltaa tarkasteltaessa kuntaliitoksen tarvetta kuntanne ja alueenne osalta?

Selvityksessä on keskitytty palvelujen järjestämiseen ja elinvoimaisuuteen unohtaen muut kunnan tehtävät toimivana paikallisyhteisönä. Kulttuurillisesti alueet ovat hyvin erilaisia maan eri osissa ja jopa maakuntien sisälläkin. Esitettyjen muutosten taloudellisia vaikutuksia alueilla ei ole millään tavoin selvitetty. Samoin ei ole selvitetty sitä, miten päätös vaikuttaisi ihmisiin taikka ympäristöön. Pelastus- ja turvallisuusasioiden osalta suurkunnat ovat riskitekijöitä, koska paikallisnimistöissä on hyvin paljon samoja ja samankaltaisia nimiä. Vaikka niitä muutettaisiin erilaisiksi, niin ihmiset puhuisivat hätätilanteissa totutuilla nimillä, mikä aiheuttaisi vakavia sekaannuksia. Turvallisuusnäkökulmaakaan ei ole millään tavoin huomioitu selvityksessä.

Selvityksen johtopäätökset ja esitykset vaikuttavat tehdyn ns. MUTU-periaatteella ilman tarvittavia tarkempia selvityksiä. Pelkkien tilastotietojen tarkkailu ilman niiden kriittistä analysointia ei ole riittävää. Monia kysymyksiä voidaan heittää esiin. Esimerkiksi:

- Miten muutos vaikuttaa palvelujen tarjontaan?
- Pitääkö muutosten vuoksi rakentaa infrastruktuuria?
- Miten paljon muutos voimistaa muuttoliikettä?
- Miten käy esim. omaisuusarvojen keskuskaupunkien ulkopuolella?
- Mitkä ovat muutosten kansantaloudelliset vaikutukset?
- Miten lisääntyvä liikkuminen vaikuttaa ympäristöön?
- jne.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä erikoissairaanhoidossa toimivia yhteistyöalueita ei tule purkaa. Toimivien akuuttisairaaloitten palvelut tulee turvata ja tarvittaessa keskussairaaloitten tulee erikoistua. Saavutettavuuden kannalta Kokkolan keskussairaalan asemaa tulee vahvistaa sekä etelän että pohjoisen suuntaan. Yhtenä vaihtoehtona on laajan SOTE-piirin muodostaminen alueelle.

Muutoksia suunniteltaessa tulee huomioida myös se, että vaikka peruspalvelujen tulee olla kaikille kansalaisille tasavertaiset, ei kaikkien asuin- ja muut olosuhteet ole samanlaisia. Meidän tulee hyväksyä myös se, että osa ihmisistä haluaa asua kaikesta huolimatta keskellä "ei mitään". Tällöinkin heidän peruspalvelunsa tulee turvata laadukkaina.

3. Osio Kuntaliitosten toteuttaminen kuntien oman selvityksen perusteella tai työryhmän esittämän erityisen kuntajakoselvityksen perusteella.

1. Olisiko kuntanne valmis selvittämään yhdessä muiden kuntien kanssa kuntaliitoksen toteutumista työryhmän esittämän erityisen kuntajakoselvityksen sijasta?

EI

2. Olisiko kuntanne valmis osallistumaan työryhmän esittämään ministeriön käynnistämään ja kustantamaan erityiseen kuntajakoselvitykseen?

EI

3. Katsooko kuntanne, että osaliitokset olisivat alueellanne tarpeellisia?

EI

4. Osio

1. Työryhmä on esittänyt raporttinsa selvitysosassa (selvityksen osa I) kuntauudistuksen toteuttamistapoja. Mikä on kuntanne näkemys näistä toteuttamistavoista?

Kuntien itsensä käynnistämä selvitys

On ainut mahdollisuus toteuttaa millään tavoin lopputuloksen kannalta hyväksyttävä kuntaliitos.

Ministeriön käynnistämä kuntajakoselvitys

On lopputuloksen kannalta huono tapa toteuttaa kuntaliitoksia.

Kuntaliitosten taloudellinen tukeminen

Taloudellinen tuki on monille kuntaliitoksille ollut liitoksien toteuttamisedellytys. Muutosvaihe vaatii ylimääräisiä resursseja ja sen on tehtävä kunnolla hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi. Seurauksena on kuitenkin monasti ollut myös epäterveiden rakenteiden luomista.

Valtionosuusjärjestelmän muuttaminen uudistuksiin kannustavaksi

Valtionosuusjärjestelmän tulee aina olla tasapuolinen kansalaisten palvelujen turvaamiseksi laadukkaina. Siten valtionosuusjärjestelmä ei voi olla se keino, millä kuntauudistuksia toteutetaan.

Uudistuksen ohjaaminen muutoin kuntien rahoitusjärjestelmän muutoksilla (esim. veropohja)

Selvityksessä on hyvin voimakkaasti esitetty kuntien omarahoituksen tärkeyttä toimintojen rahoittamisessa. Voimakas puuttuminen kuntien verotusoikeuteen on lakien vastaista. Sen sijaan kunnille tulisi ohjata suurempi osa nyt valtiolle ohjautuvista veroista.

Uudistuksen toteuttaminen palvelujen järjestämistä koskevien kriteerien perusteella

Peruspalvelujen tulisi olla koko maassa tasavertaisia ja laadukkaita, joten laadullisia vaatimuksia voidaan esittää. Huomioitava on kuitenkin se, että palveluissa suuruuden ekonomia ei useinkaan toimi. Lisäksi tulee ottaa huomioon se, että toimivilla yhteistyörakenteilla pystytään tuottamaan yhdenvertaisia ja laadukkaita palveluja koko alueelle, mitä suurkuntamalli ei yleensä pysty tekemään.

Muu, mikä?

2. Mistä ajankohdasta lukien kuntaliitokset voitaisiin toteuttaa alueellanne

2013

2014

2015

2016

2017

3. Perustelunne aikataululle

Halsuan kunnan osalta emme katso kuntaliitoksia tarpeellisiksi alueellamme.

5. Osio: Muutostuki

1. Millaiset valtion muutostuen keinot voisivat edistää uudistuksen toteuttamista omassa kunnassanne ja alueellanne?

Lähipalvelut turvaava lainsäädäntö ja kuntien tehtäväkentän järkiperaistaminen yhdessä riittävän suuruisen "porkkanarahan" liittäminen kokonaisuuteen.

6. Osio: Lisänäkemyksiä

1. Jos haluatte esittää esitettyjen kysymyksien ohella omia vaihtoehtoisia näkemyksiänne työryhmän selvitykseen, lisätkää se alla olevaan tilaan.

Uudistuksen taustalla tulee olla selkeät taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. Kuntarakenteen muuttaminen vaatii tarkempia selvityksiä, koska se vaikuttaa kaikkien kuntalaisten elinpiiriin. Peruspalvelujen järjestäminen lähipalveluina tulee turvata koko alueella tasapuolisina. Ennen muutoksia tulee tehdä selvitykset, miten palvelut voidaan tuottaa taloudellisemmin ja tehokkaammin.

Kansalaisten yhdenvertaisuus ja tasapuolinen kohtelu tulee olla selvitystyön pääperiaatteena. Keskittämiskäytökäsit vaikuttavat paljon myös varallisuusarvoihin niin muutoksesta hyötyvissä keskuksissa kuin muutoksista kärsivillä reuna-alueilla. Täältä osin on kyse suuresta yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta.

Tulevaisuudessa varsinkin suuremmilla kunnilla ja etenkin pääkaupunkiseudulla on suuria vaikeuksia selvitä ikärakenteen vanhenemisesta ja varsinkin yli 75-vuotiaiden määrän kasvamisesta yli 2-kertaiseksi. Tämä ongelma on kaupungeissa kaikkein suurin - ei maaseudulla, koska kaupungit eivät ole tilanteeseen varautuneet millään tavoin ja tälläkin hetkellä niillä ei ole riittäviä resursseja sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Selvityksessä on käytetty huoltosuhdetta, väestön vanhenemista, keski-ikää, eläkeläisten määrää asukasluvusta ym. muita indikaattoreita, joilla sinänsä ei ole merkitystä. Niihin sisältyvällä yli 75-vuotiaiden määrän muutoksella on sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kannalta suurin merkitys, koska siinä ikäluokassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piirissä on säännöllisesti suurin osa. Lisäksi tämän ikäluokan laitos- ja palveluasumistarve on kaikkein suurin.

Kaupunkien sosiaali- ja terveydenhuollon puuttuvia resursseja ei ole mahdollista saada kuntarakennetta muuttamalla, vaan uusia toimintatapoja kehittämällä sekä toimintaa tehostamalla. Tämä on koko yhteiskunnan tehtävä - ei vain kuntien vaan myös valtion, koska kyseessä on koko yhteiskunnan ongelma. Tilanne vaatii muutoksia myös valtionhallinnossa. Tarkasteluun tulee ottaa varsinkin tuottamattomassa tehtävissä olevien valtion väliportaanhallinnon yksikköjen tarpeellisuus.

OSA II. KUNNAN NÄKEMYKSIÄ MUIHIN KUNTAUUDISTUKSEEN LIITTYVIIN HANKKEISIIN

1. Osio: Kuntalain kokonaisuudistus

1. Mitkä ovat kuntanne näkemyksen mukaan kuntalain tärkeimmät uudistustarpeet?

Kuntalaki on yleislakina kohtuullinen. Sitä ei pidä lähteä muuttamaan amerikanmallin mukaiseksi yksityiskohtaiseksi säännöstöksi, koska yksityiskohtaiset säännökset luovat turhia rajoja ja ehkäisevät maalaisjärjen käyttöä muutostilanteissa.

2. Miten kuntanne näkemyksen mukaan lähidemokratiaa voitaisiin vahvistaa uudistamalla kuntalain osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevia säännöksiä?

Lakeihin perustuvat osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ja -tavat muodostuvat "pakollisiksi" ja siten muodollisiksi. Tämän johdosta niistä muodostuu näennäisdemokratian välineitä - ovat olemassa mutta niillä ei ole mitään todellista merkitystä. Todellinen lähidemokratia vaatisi myös taloudellisen vallan käyttöä alueella. Tähän ei kuitenkaan yleisesti liene mahdollisuuksia (Rovaniemellä on käytössä). Nykyinen kuntarakenne mahdollistaa todellisen lähidemokratian ja kaikkien kylien ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet.

2. Osio: Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

1. Mitkä ovat kuntanne näkemyksen mukaan kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän tärkeimmät uudistustarpeet?

Valtionosuuksien laskentaperusteissa tulisi painottaa nykyistä enemmän 75-vuotiaiden ja sitä vanhempien sekä kansansairauksien (diabetes, sydän- ja tukielinsairaudet) merkitystä.

Kuntayhtymien valtionosuudet tulee ohjata peruskuntien kautta.

Kuntien perustehtävien vaativien investointien tuki tulee sisällyttää valtionosuusjärjestelmään ja luopua erillisistä investointiavustuksista.

3. Osio: Kuntien tehtävien arviointi

Valtiovarainministeriö on asettanut 23.11.2011 työryhmän, jonka tehtävänä on osana kuntauudistusta määrittää uusien kuntien tehtävät sekä arvioida mahdollisuudet vähentää kuntien nykyisiä tehtäviä ja velvoitteita. Työryhmä kartoittaa kuntien tehtävät kokonaisuutena ja niiden järjestämistä koskevat velvoitteet. Kartoitus käynnistetään keväällä 2012 ja sen perusteella laaditaan analyysi vuoden 2012 loppuun mennessä.

1. Mitä seikkoja tulisi ottaa huomioon seuraavia asioita arvioitaessa:

- Kuntien tehtävien mahdollinen vähentäminen

Oleellinen osa kuntien tehtävistä on lakisääteisiä. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä aiheutuu säännösten tulkinnoista kohtuuttomia kustannuksia. Esim. entinen lääninhallitus ei ole muutama vuosi sitten antanut rakentaa isompia hoitohuoneita ja nyt nykyinen Valvira ja AVI vaativat suurentamaan niitä.

Kuntien lakisääteisiä tehtäviä tulee vähentää olennaisesti ja jättää jäljelle vain yhteiskunnan toiminnan ja kantokyvyn mukaiset välttämättömät tehtävät.

- Valtion ja kuntien tehtävänjako

Kunnat kykenevät taloudellisesti ja tehokkaasti huolehtimaan kansalaisten peruspalveluista. Valtion ja kuntien tehtävänjako vaatii kuitenkin uudelleentarkastelua.

Laeilla, asetuksilla ja muilla määräyksillä säännellään toimintaa liiankin tarkkaan. Median myllyttämät yksittäistapaukset ovat ohjanneet lainsäätäjää. Monet säännökset rajoittavat kuntien mahdollisuuksia tuottaa palveluja tehokkaammin ja laadukkaammin.

Kansalaisille on myönnetty monia subjektiivisia etuuksia, jotka nostavat kustannuksia, mutta eivät kuitenkaan ole kokonaisuuden kannalta järkeviä. Esim. lasten päivähoidon oikeus kaikille.

Kokonaisuutta tarkastellen kunnille ei tulisi säätää uusia tehtäviä ilman tarkkaa taloudellisten ym. muiden vaikutusten arviointia ja sitä, onko uudistus välttämätöntä ottaen huomioon yhteiskunnan kantokyvyn.

Kuntien ja valtion tehtävienjakoa voitaisiin selventää esim. siirtämällä kunnilta valtiolle erikoissairaanhoidon, kuten on tehty esimerkiksi Ruotsissa. Tällöin pystyttäisiin poistamaan keskussairaaloiden välinen turha kilpailu ja tehostamaan toimintoja keskussairaaloiden erikoistumisella.

- Määriteltäessä uusien kuntien tehtäviä

Kuntien tehtäviä tulee vähentää nykyisestä sekä tarkastella niitä yhteiskunnan kantokyvyn mukaan. Selvityksessä esillä olleista tehtäväalueista kuitenkin esim. erikoissairaanhoidon, SOTE ja toisen asteen koulutus tulee voida järjestää yhteistoimintana ja tarvittaessa määrätä lainsäädännöllä laajempaan yhteistyöhön.

4. Osio: Lisänäkemyksiä

1. Jos haluatte esittää esitettyjen kysymysten lisäksi kuntauudistukseen liittyen muuta, lisätkää se alla olevaan tilaan

Kuntien kuuleminen asiassa on liian kiireellisessä aikataulussa eikä kunnille ole annettu todellisia mahdollisuuksia perehtyä selvityksen sisältöön ja sen perusteisiin. Oikeusoppineet ja eräät kunnat ovat kiistäneet koko kuntauudistuksen sekä sen valmistelutyön laillisuuden.

Asiakirjoista ja kunnille järjestetyissä maakuntatilaisuuksissa on tullut esille valmistelun pohjana oleva hallitusohjelman vaatimus vahvoista työssäkäyntialueisiin pohjautuvista peruskunnista. Tämä on ohjannut sekä selvitystyötä että sen pohjana käytettyjä tilattuja "tutkimuksia". Tämän johdosta selvityksen johtopäätökset ja esitykset ovat harhaanjohtavia.

Esityksissä on käytetty epäolennaisia pääindikaattoreita kuten esim. huoltosuhdetta ja keski-ikää. Työikäisen väestön väheneminen edellyttää kansantaloudessa tuottavuuden nousua, mikä on hyvin saavutettavissa teknologisen kehityksen myötä. Sen sijaan ikäsidonnaisten menojen kasvu on väistämätöntä, mitä ei voida tuottavuuden ja teknologian keinoin korvata kuin osittain. Yli 75-vuotiaiden määrän kehittyminen 2030 mennessä on dramaattinen varsinkin kaupunkien kohdalla. Muutoksen merkitystä vielä lisää se, että mikään kaupunki ei ole kunnolla pystynyt tähänkään mennessä huolehtimaan vanhusväestönsä palveluista. Tätä ei ole selvityksessä korostettu lainkaan, vaan esitetty päinvastoin maaseudun olevan ongelmissa ikääntyvien asukkaidensa vuoksi.

Demokratian kannalta esitetyt suurkunnat ovat katastrofi. Nykyinen pienkuntarakenne on lähidemokratian kannalta hyvä. Esille tuodut kunnanosavaltuustot ja muut lähidemokratiamallit ovat demokratian irvikuvia ilman niille suotavaa laajaa taloudellista valtaa alueellaan.

Valtion taholta on useissa eri yhteyksissä tuotu esille ns. kolmannen sektorin osuuden lisäämistä. Pelkkään vapaaehtois- tai talkootyöhön perustuvat yhdistykset eivät pysty toimimaan palvelutuotannossa ilman laajaa yhteiskunnan tukea. Vapaaehtoistyön arvostuskin hiipuu, mikäli siitä maksetaan toisille. Kuntaidentiteetti on vielä vahva ja pitää monia yhdistyksiä pystyssä. Vaarana on että Suomen vahva yhdistystoiminta hiipuu kuntaliitosten myötä.

Kuntauudistukseen liittyvien hankkeiden osalta kunnalla ei ole käytettävissään mitään tietoja suunnitelluista muutoksista. Näkemyksemme uudistuksista eivät siten pohjaudu mihinkään tietoon. Ilman tietoa emme voi kuntana ottaa kantaa tai antaa virallista lausuntoamme asioihin.